

Oponentský posudek na diplomovou práci Kláry Kočkové „Mongolský hrdinský epos „*Нэгэн зуун тавин таван насыг насалсан Хөгшин Луу Мэргэн хаан*“. *Jazyk a poetika mongolské hrdinské epiky*

(137 str., Praha 2009)

Předložená diplomová práce se zabývá tématem, které lze v rámci mongolistiky považovat za snad vůbec nejnáročnější. Mongolský folklórní žánr nazývaný *tuul'*, který je již tradičně zkoumán v obecnějším kontextu „hrdinské epiky“, patří mezi „klasická“ témata mongolistiky. Přesto, jak konstatuje diplomantka v úvodu své práce, mnoho důležitých aspektů včetně otázky jazyka eposu zůstává prakticky nedotčeno. Jedním z důvodů je nesmírná složitost textu eposu, který v sobě kupí nevyřešené otázky. Jazyk eposů je hluboce provázán s kulturou kočovnického světa, jejími estetickými a etickými hodnotami a jejím pohledem na svět. Při setkání s kočovnickými eposy se nelze ubránit dojmu, že je v nich „uzamčen“ duchovní svět kočovníků z dob jeho největší mohutnosti, ať už to bylo kdykoli, jehož pouhé odlesky nacházíme v dnes přežívajících výspách kočovných kultur.

Klára Kočková si pro svou diplomovou práci vybrala málo známé dílo, které skýtá ještě více nezodpovězených otázek, než „velké“ eposy Geser a Džangar. Přístup diplomantky k obtížnému tématu je pragmatický a cílevědomý.

Ve druhé kapitole, nazvané „Teoretické uvedení do problematiky“, se dotýká obecné teorie hrdinské epiky a její uplatnitelnosti na mongolský epos. Z rozsáhlé literatury o mongolských eposech pečlivě vybírá pro svůj účel nejrelevantnější díla. Poté se podrobně věnuje zkoumanému textu, jeho specifikům a otázce původu.

V teoretické části třetí kapitoly Klára nejprve shrnuje existující díla o jazyce eposu a zastavuje se u Parryho a Lordovy teorie orální kompozice, která se pro ni stala důležitým nástrojem k uchopení tématu. Hlavní část kapitoly pak tvoří výčet uměleckých prostředků, nalezených v textu eposu, jejich definice, popis a příklady. V této části diplomantka využívá veškeré dostupné teoretické literatury včetně Slovníku literární teorie ČSAV, uvádí definice jednotlivých prostředků a pečlivě zkoumá jejich adekvátnost a použitelnost pro mongolský text.

Čtvrtá kapitola přináší vybrané pasáže z textu s překladem. Autorka se zde soustředila na tři tématické okruhy, které na sebe váží největší množství typických básnických prostředků –

téma koní, válečné výstroje a bojů. Každou uvedenou pasáž podrobuje detailní analýze z pohledu užití jazykových prostředků.

Poslední dvě uvedené kapitoly tvoří materiálový základ a jádro práce a jsou co do rozsahu i hloubky zpracování vsutku výjimečné. Autorce se v nich podařilo zprostředkovat čtenáři celistvý náhled do světa kočovnického eposu a jeho zvláštní poetiky, a zároveň podat přesnou analýzu prostředků této poetiky.

Diplomová práce Kláry Kočkové je průkopnickým a odvážným badatelským počinem. Její přínosnost není třeba zdůrazňovat: Již samotný překlad textu eposu, vyžadující jazykovou erudici větší než práce s většinou ostatních druhů mongolského textu, je velkým krokem kupředu v české i světové mongolistice. Na teoretické rovině se práce zabývá zásadními a prakticky nedotčenými otázkami mongolské hrdinské epiky, především otázkou výstavby textu a rolí ustálených formulí při přednesu.

Výsledné dílo nabízí odbornému i laickému čtenáři velmi názorný a plastický vhlad do hlubokých vrstev kočovnické kultury, k čemuž velkou měrou přispívají přílohy práce – volný překlad textu a slovník zvláštních výrazů. Celkové zpracování materiálu od vymezení tématu a práce s teoretickými díly přes překlad a analýzu textu až k závěrečným vývodům prozrazuje badatelskou vyzrálou, samostatnou a poctivou autorky. Zvláště je třeba zdůraznit její vytrvalost při překonávání úskalí práce s obtížným textem, těžko srozumitelným i rodilým mluvčím, jehož náročnost daleko převyšuje požadavky na diplomovou práci. Nakonec bych ráda vyzvedla význam uplatnění klasicky „západní“ literární teorie, představené zde Slovníkem literární teorie ČSAV, při klasifikaci uměleckých prostředků eposu, neboť je jedním z vzácných příkladů přemostění propasti mezi evropskou teorií a praxí orientální kočovné kultury.

Diplomová práce Kláry Kočkové je v kontextu české mongolistiky naprosto unikátní.

Navazuje na autorčinu rovněž mimořádnou postupovou práci a měla by nalézt pokračování v její práci doktorské.

Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako výbornou.

V Praze dne 16.9.2009

Veronika Zikmundová